Het leefklimaat van jongeren in JJC

Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

Instellingsrapport

Inspectie Jeugdzorg
Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, juni 2011

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. De Inspectie van het Onderwijs doet niet tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school, wanneer zij een dergelijk toezicht kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school.
Bij JJC wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door de J.C. Pleysierschool. De Inspectie van het Onderwijs voerde onlangs een uitgebreid toezicht uit bij de J.C. Pleysierschool en nam daarom niet deel aan dit onderzoek. De samenwerking tussen instelling en school is door de Inspectie Jeugdzorg wel onderzocht als thema in dit onderzoek.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.
De Inspectie Jeugdzorg geeft antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in JJC voor jongeren *onvoldoende* is.

Belangrijke knelpunten daarbij zijn onder andere:

- Voor jongeren sluit het dagprogramma onvoldoende aan bij wat zij in de fase van hun behandeling aankunnen en willen.
- Jongeren kunnen hun vrije tijd niet invullen met activiteiten die zij willen en aankunnen.
- Binnen JJC krijgen niet alle jongeren op de groepen voldoende individuele aandacht.
- Binnen JJC is er onvoldoende mogelijkheid om extra personeel in te zetten in alle gevallen dat dit voor een jongere nodig is.
- Ten behoeve van de veiligheid, om de jongeren meer aandacht te kunnen geven en om de jongeren meer activiteiten aan te bieden die zij willen en aankunnen zijn meer sociotherapeuten op de groep nodig.

JJC komt goed uit het onderzoek wat betreft de invloed die jongeren binnen de beperkte mogelijkheden hebben op het leefklimaat binnen JJC.

De inspectie beveelt aan dat de instelling zorgt dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidt dat JJC en de J.C. Pleysierschool *onvoldoende* samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- de jongeren krijgen geen onderwijs bij lesuitval en dit komt regelmatig voor;
- de jongeren worden niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld op school en binnen de instelling;
- de jongeren kunnen onvoldoende gericht werken aan hun perspectief;
- het leefklimaat voor jongeren is minder veilig en voorspelbaar.

De inspectie beveelt aan dat instelling en school zorgen dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met de J.C. Pleysierschool gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen.

Naar aanleiding van het concept-rapport heeft de inspectie een gesprek gevoerd met de instelling om de zorgen van de inspectie over het leefklimaat bij JJC te bespreken. De inspectie heeft inmiddels het plan van aanpak ontvangen waarin staat welke lijn van verbetering de instelling inzet.
De inspectie heeft geoordeeld dat het plan van aanpak aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en dat het voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen. Een aantal verbeteringen is nu al gerealiseerd.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
Hoofdstuk 1 Inleiding 7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in JJC 9
2.1 Dagprogramma 9
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving 12
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep 13
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep 14
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen JJC en de J.C. Pleysierschool 17
3.1 Samenwerking instelling en school 17
Hoofdstuk 4 Eindoordelen en aanbevelingen 21
4.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg 21
4.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg over de samenwerking tussen school en instelling 22
Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties 23
Bijlage 2 – Reactie van inspectie en instelling op het concept-rapport 27
Bijlage 3 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs 29
Bijlage 4 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg 31
Bijlage 5 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport 35

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.
In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat
In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling[1], omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is[2]. Zij noemen o.a. voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de groepsleiders het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat
In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en

[1] In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.
[2] Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 4.

de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. De Inspectie van het Onderwijs doet niet tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school, wanneer zij een dergelijk toezicht kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school. Het rapport van dit eerdere toezicht bij de school wordt als bijlage bij dit rapport gevoegd. Wel wordt in dat geval onderzocht hoe de samenwerking is tussen instelling en school.

Dit rapport
De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre JJC in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden en op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is.
Bij JJC wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door de J.C. Pleysierschool.
De Inspectie van het Onderwijs voerde onlangs een uitgebreid toezicht uit bij de J.C. Pleysierschool en nam daarom niet deel aan dit onderzoek. De samenwerking tussen instelling en school is door de Inspectie Jeugdzorg wel onderzocht als thema in dit onderzoek.

Leeswijzer
In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.
In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.
In *hoofdstuk 4* staan de eindoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de aanbevelingen aan de instelling en de school.
In *bijlage 1* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.
In *bijlage 2* staat de reactie van inspectie en instelling op het concept-rapport.
In *bijlage 3* staat het rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs.
In *bijlage 4* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.
In *bijlage 5* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in JJC

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)[3];*
- *passende en aandachtvolle omgeving;*
- *aandacht voor samenstelling groep;*
- *voldoende toegerust personeel leefgroep.*

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.[4]
In het toetsingskader in bijlage 1 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium **De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren**	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren		√
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod		√
Dagprogramma met invloed jongeren	√	

[3] De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.
[4] De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Toelichting

Dagprogramma sluit onvoldoende aan bij behoeften jongeren
Jongeren binnen JJC hebben maar beperkt de mogelijkheid hun dagprogramma individueel in te vullen. Dit komt door verschillende beperkingen binnen de instelling. Zo zijn jongeren voor een buitenactiviteit sterk afhankelijk van de fasering van andere jongeren in hun leefgroep en van de (on)rust die op andere groepen binnen JJC heerst. Daarnaast houdt JJC met de verplichte kamermomenten geen rekening met wat jongeren al aankunnen en nodig hebben. De kamermomenten zijn verplicht voor alle jongeren, ongeacht hun fase van behandeling. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

JJC heeft zes gesloten leefgroepen, die hetzelfde dagprogramma volgen. In de leefgroepen zitten jongeren met verschillende fasering door elkaar heen. De jongeren hebben een gestructureerd dagprogramma dat bestaat uit de dagelijkse routine op de leefgroep, school en vrije tijd. Er is een apart dagprogramma voor de schooldagen en voor de dagen in het weekend.
De jongeren hebben binnen de dagelijkse routine op de leefgroep twee verplichte kamermomenten, 's middags en 's avonds. De kamermomenten zijn voor alle jongeren hetzelfde, ongeacht in welke fase van behandeling zij zitten. Jongeren kunnen deze tijd maar beperkt naar eigen keuze invullen. Ze moeten het doen met de spullen die ze, afhankelijk van de fase van hun behandeling, op hun kamer mogen hebben. Tijdens de kamermomenten is het voor een jongere alleen mogelijk om bijvoorbeeld muziek te luisteren of te lezen, wanneer hij in een hogere fase zit.
Behalve de dagelijkse routine en het schoolprogramma hebben de jongeren vrije tijd die zij kunnen invullen. Hun mogelijkheden hangen af van de fase waarin hun eigen behandeling is, maar ook van de fasering van andere jongeren in hun leefgroep. Een hele groep kan bijvoorbeeld niets buiten de omheining ondernemen als één jongere nog niet naar buiten mag. Dit klemt temeer omdat de sportzaal en de voetbalkooi van JJC alleen buitenom te bereiken zijn. Omdat alleen de jongeren in hogere fasering naar buiten mogen, moeten er voldoende sociotherapeuten op de groep zijn om de groep te kunnen splitsen. Meestal staan er twee sociotherapeuten op een groep en dat is onvoldoende om de groep te splitsen, omdat één van hen beschikbaar moet zijn om andere groepen te ondersteunen wanneer er alarm gedrukt wordt. Door gebrek aan begeleiding kunnen jongeren hierdoor bijvoorbeeld vaak niet sporten en is er weinig ruimte om tegemoet te komen aan wat individuele jongeren willen en kunnen.

Aanbod dagprogramma onvoldoende en niet gevarieerd genoeg
De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat het dagprogramma binnen JJC voor wat betreft de vrije tijd een beperkt aanbod heeft en weinig variatie biedt. Ook komt het in de praktijk vaak voor dat activiteiten door gebrek aan voldoende personeel of onrust op de groep niet door kunnen gaan.

Alleen op schooldagen tijdens de schooltijd is er binnen JJC activiteitenbegeleiding beschikbaar. Jongeren kunnen zich dan opgeven voor verschillende projecten zoals uiterlijke verzorging, creatieve dingen of sporten. Buiten schooltijd kunnen jongeren zich op de leefgroep vermaken met tv-kijken, de playstation of een spelletje spelen. Een aantal avonden in de week is er een vast

programma, dat verschilt per leefgroep. Er komt bezoek of er is een thema-avond, waarin een actueel onderwerp met de jongeren wordt besproken. De sociotherapeuten zijn verantwoordelijk voor de invulling van de vrije tijd. JJC heeft een aantal faciliteiten, zoals een sportzaal, een voetbalkooi en een soos. Deze faciliteiten kunnen, zoals hiervoor beschreven (zie: *Dagprogramma sluit onvoldoende aan bij behoeften jongeren*), alleen gebruikt worden als alle jongeren op de groep in een fase zitten dat zij buiten de groep mogen, dan wel als er voldoende personeel is om de groep te splitsen. Doordat er voldoende sociotherapeuten binnen het gebouw beschikbaar moeten zijn om andere groepen te ondersteunen kan er, ook in de weekenden en vakanties maar één leefgroep tegelijkertijd buiten het gebouw en de omheining komen. De sociotherapeuten geven aan dat dit altijd al zo is geweest. Doordat er de laatste tijd veel onrust is binnen JJC, komt het verder vaak voor dat buitenactiviteiten die door sociotherapeuten zijn gepland, niet door kunnen gaan. Jongeren geven aan dat zij zich op de leefgroep regelmatig vervelen. Zij vinden het jammer dat activiteiten buiten de groep vaak niet mogelijk zijn.
Jongeren die een onbegeleide verlofstatus hebben, hebben de mogelijkheid om buiten de instelling op een plaatselijke club te gaan, zoals voetballen, fitness of dansen. Dit komt regelmatig voor. Tijdens de vakanties wordt er door de activiteitenbegeleiders een aantal dingen georganiseerd. Ook geven sociotherapeuten aan dan activiteiten te bedenken om samen met de jongeren op de leefgroep te doen, zoals het maken van een fotoboek of een beautymiddag.

Jongeren hebben beperkt invloed op het dagprogramma
Binnen de beperkte mogelijkheden die het programma biedt, luisteren de sociotherapeuten naar wat de jongeren aangeven over wat zij graag samen willen doen. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als operationeel.
Jongeren kunnen binnen JJC tijdens de wekelijkse groepsvergadering aangeven wat zij willen doen. De sociotherapeuten nemen dit serieus, maar zijn wel gedwongen om de beperkingen aan te geven van met name activiteiten buiten de leefgroep. Ook geven zij aan nooit iets te beloven of toe te zeggen, omdat het te vaak voorkomt dat een activiteit niet door kan gaan. De inbreng van jongeren in de groepsvergaderingen komt tijdens de teamvergadering aan de orde. De unitmanagers zijn aanwezig bij de teamvergaderingen.
Verder is er binnen JJC een jongerenraad waarin elke leefgroep vertegenwoordigd is. De jongerenraad komt eens per twee weken bij elkaar.
Tot slot is er onlangs binnen JJC een enquête gehouden onder jongeren over onder andere het dagprogramma. Jongeren gaven aan meer variatie te willen in het dagprogramma en meer aansluiting op wat zij willen leren. De uitkomsten hiervan zijn met de jongeren besproken en aan de hand van uitkomsten is een prioriteitenplanning gemaakt met zaken die de jongeren graag veranderd willen zien.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Criterium **De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	√	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren	√	
Respectvolle omgang	√	
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren		√

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit

De inspectie beoordeelt deze indicator als operationeel. De leefgroepen zijn voldoende ingericht, al is de ene leefgroep gezelliger dan de andere. Kapotte meubels worden zo snel mogelijk vervangen. Alle jongeren hebben een taak in het schoonmaken van de gemeenschappelijke ruimten van de groep. De unitmanagers houden er toezicht op dat de leefgroepen netjes en schoon zijn, zij komen meerdere keren per dag op de groepen en lopen dan rond.
Op alle leefgroepen wordt zelf gekookt. Het verschilt per leefgroep wie het menu bepaalt, de jongeren zelf of de sociotherapeuten.

Jongeren hebben beperkte invloed op hun fysieke leefomgeving

De jongeren hebben in beperkte mate invloed op hoe hun eigen kamer eruit ziet en op de inrichting van de leefgroep. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als operationeel.
Jongeren mogen op hun eigen kamer eigen meubels neerzetten en posters ophangen. De voorschriften van JJC geven aan welke spullen niet op de kamers zijn toegestaan. JJC is met de voorschriften over welke spullen jongeren op hun kamer mogen sterk gericht op het beperken van de risico's die jongeren kunnen lopen. Jongeren geven aan dat de regels daaromtrent niet op maat worden bepaald, maar voor alle jongeren gelden. Jongeren mogen bijvoorbeeld op hun kamer geen nachtlampje, geen fotolijstjes, geen plakbandautomaat en op een groep is aan de orde geweest om de nietjes uit de Donald Duck die jongeren op hun kamer hebben te halen.
De jongeren hebben een beperkte invloed op hoe de groep eruit ziet. Af en toe kunnen jongeren binnen een budget meebeslissen wat er gekocht wordt voor op de leefgroep. Ook hebben jongeren leefgroepen opgeknapt door de muren te verven.
Een aanpassing waarmee de jongeren veel moeite hebben is dat er op de hele benedenverdieping afplakplastic op de ramen is geplakt. De jongeren weten dat het bedoeld is om ongewenst communiceren met buiten tegen te gaan. Zij geven aan dat de benedenverdieping zo op een gevangenis lijkt en dat zij dit als onveilig ervaren.

Omgang is respectvol

De inspectie beoordeelt deze indicator als operationeel. De jongeren voelen zich over het algemeen gerespecteerd en geven aan dat er altijd wel sociotherapeuten zijn die ze kunnen vertrouwen. Er zit, volgens de jongeren, wel verschil tussen de sociotherapeuten. Sociotherapeuten geven aan dat

het voor het vertrouwen van de jongeren belangrijk is dat je je afspraken nakomt en dat je hierover open en eerlijk bent. Wanneer jongeren je vertrouwen en respecteren, zullen ze beter naar je luisteren.
De sociotherapeuten proberen altijd het goede voorbeeld te geven, maar het komt voor dat het niet lukt. Als voorbeeld noemen zij de manier waarop jongeren benaderd of aangesproken worden, bepaalde kleding en het niet mee-eten op de groep. De sociotherapeuten spreken elkaar hier op aan en ook de unitmanagers geven aan dat zij hierop sturen door de signalen te bespreken.

Medewerkers hebben onvoldoende aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren
De sociotherapeuten zijn onvoldoende in staat om alle jongeren op de groep de aandacht te geven die zij zouden willen geven en die de jongeren nodig hebben. Om deze reden beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.
De sociotherapeuten geven aan dat het de laatste maanden heel onrustig is en dat de problematiek van de jongeren die binnenkomen erg zwaar is voor een instelling als JJC, waar o.a. de deuren van de kamers van de jongeren niet op slot kunnen. Door de onrust en de zwaarte van de groepen kunnen zij niet voldoende aandacht geven wanneer dat nodig is. De sociotherapeuten werken met het sociaal competentiemodel en hebben mentorgesprekken. Zij constateren echter dat er jongeren zijn die meer nodig hebben. Door de onrust kunnen zij die aandacht niet geven. Dit zijn bijvoorbeeld jongeren met een LVB problematiek die meer begeleiding nodig hebben bij bijvoorbeeld de dagelijkse verzorging. Ook geldt het voor jongeren die het moeilijk hebben in de groep, angstig zijn of zich terugtrekken. De sociotherapeuten hebben onlangs een verzoek ingediend voor extra personeel, zodat er meer tijd is voor individuele aandacht en meer ruimte voor activiteiten. Tot op heden is volgens de sociotherapeuten meegedeeld dat dit financieel niet mogelijk is.
De sociotherapeuten zijn van mening dat de sfeer en veiligheid op de groep belangrijker zijn dan kantoorwerkzaamheden. Zij proberen in de tijd dat de jongeren op de leefgroep zijn in ieder geval met 1 sociotherapeut op de groep aanwezig te zijn, de ander kan dan op kantoor noodzakelijke administratie afmaken. JJC werkt, zoals aangegeven, met het sociaal competentiemodel op de groepen en hiermee zijn de sociotherapeuten de hele dag bezig. Jongeren krijgen complimenten als het goed gaat en aan het eind van de dag wordt met hen besproken hoe het ging. Ondanks de drukte zijn de sociotherapeuten wel op de hoogte van wat de jongeren bezighoudt; met name de jongeren van wie zij mentor zijn, kennen zij goed. De jongeren beamen dit.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

Criterium **De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel		√

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich voldoende bewust van de problematiek jongeren

De inspectie beoordeelt deze indicator als operationeel, omdat de instelling binnen haar mogelijkheden nagaat op welke leefgroep de jongere het best kan worden behandeld.
De unitmanager en de gedragswetenschapper kijken bij aanvang van een plaatsing naar de problematiek van de jongere en in welke groep de jongere het best past. De gedragswetenschapper heeft een adviserende rol, de unitmanager beslist. Verder kan een jongere vooraf of tijdens een plaatsing besproken worden in een 'centraal beraad' waarin een Gz-psycholoog, kinderpsychiater, gedragswetenschapper, unitmanager en sociotherapeut zitten. In dit beraad wordt bekeken welke benadering en behandeling het best past bij een jongere.
Binnen JJC is één van de groepen gemengd, de rest is ongemengd. Volgens de sociotherapeuten komt het soms voor dat er teveel jongeren met vergelijkbare problematiek op een groep worden geplaatst. De sociotherapeuten geven het aan wanneer zij vinden dat een jongere niet past binnen een bepaalde groep, maar vaak zijn er geen alternatieven omdat er weinig ruimte is om jongeren over te plaatsen.

Er zijn onvoldoende mogelijkheden om het personeel flexibel in te zetten

Binnen JJC is er onvoldoende mogelijkheid om extra personeel in te zetten in alle gevallen dat dit voor een jongere nodig is. De inspectie beoordeelt de indicator daarom als niet operationeel.
Unitmanagers en gedragswetenschapper geven aan dat JJC als het nodig is incidenteel extra personeel kan inzetten. De sociotherapeuten geven aan dat dit in de praktijk niet het geval is en dat de mogelijkheid van extra inzet meer afhangt van de vraag of medewerkers nog uren moeten opmaken dan van de vraag of het voor jongeren of personeel noodzakelijk is. Zij geven aan dat extra inzet wel is voorgekomen maar dat ten tijde van het onderzoek van flexibele inzet geen sprake is, terwijl zij met name in de huidige periode van onrust en dreiging behoefte hebben aan extra inzet op de groepen.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

Criterium **De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Verklaring omtrent gedrag medewerkers	√	
Kennis en vaardigheden medewerkers		√
Toerusting personeel: sturing en coaching		√

Toelichting

Verklaring omtrent gedrag medewerkers
Voor vaste en tijdelijke nieuwe medewerkers vraagt JJC een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als operationeel.
De inspectie heeft wel een onregelmatigheid aangetroffen bij de toetsing van tien willekeurige personeelsdossiers van zowel vaste als tijdelijke medewerkers. In een dossier is te laat een VOG aangevraagd. Deze medewerker was al drie jaar in dienst als sociotherapeut in opleiding alvorens er een VOG werd aangevraagd door JJC.

Kennis en vaardigheden: medewerkers missen op onderdelen kennis
Jongeren in de gesloten jeugdzorg hebben ernstige problemen en vragen veel van de kennis en vaardigheden van de medewerkers zowel op pedagogisch gebied als voor wat betreft de specifieke problematiek van de jongeren. Wanneer de kennis en vaardigheden onvoldoende zijn, kunnen de medewerkers in de dagelijkse omgang niet het maatwerk leveren dat de jongeren in de gesloten jeugdzorg nodig hebben.
De sociotherapeuten geven aan zich niet voldoende toegerust te voelen voor de zware problematiek binnen JJC. Daarbij staan er regelmatig uitzendkrachten op de groep die volgens de sociotherapeuten onvoldoende kennis en/of ervaring hebben. Om deze redenen beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.
Deskundigheidsbevordering in psychopathologie of het omgaan met de LVB-doelgroep maken geen onderdeel uit van het trainingspakket. Wel kunnen sociotherapeuten op casusniveau de gedragswetenschapper of de kinderpsychiater benaderen voor advies, bijvoorbeeld tijdens de teamvergadering. Ook de unitmanagers geven aan deze onderdelen meer structureel te willen aanbieden, maar de inhaalslag in het sociaal competentiemodel waar JJC nu mee bezig is, heeft voorrang.
De sociotherapeuten nemen deel aan de basistrainingen binnen de instelling, waaronder de training in het sociaal competentiemodel en de D-tac (fysieke weerbaarheid en agressie-regulatie). Ook hebben de sociotherapeuten het afgelopen jaar een training middelen en middelengebruik en motiverende gespreksvoering gevolgd. De gedragswetenschappers begeleiden de sociotherapeuten als het gaat om de begeleiding van hun mentorjongeren. Gedragswetenschappers die een bepaalde specifieke training voor een medewerker nodig vinden, geven daarover advies.
De pedagogische taak van de sociotherapeuten komt in de huidige onrustige periode in sommige groepen in het gedrang. Om een groepsopstand te voorkomen, kiezen sociotherapeuten soms voor een aanpak die zij pedagogisch gezien onjuist en zelfs onwenselijk vinden, bijvoorbeeld een extra rookmoment aanbieden aan jongeren die weigeren te doen wat de sociotherapeuten vragen. Zoals hiervoor aangegeven (zie: *Medewerkers hebben onvoldoende aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren)* ervaren de sociotherapeuten de problematiek van een aantal jongeren als erg zwaar. Zij voelen zich daarvoor niet voldoende toegerust.
Positief is dat sommige jongeren binnen JJC een signaleringsplan hebben, opgesteld door de sociotherapeuten. Hierdoor herkennen sociotherapeuten en de jongeren zelf bepaald gedrag en kunnen zij een escalatie voorkomen. Sociotherapeuten noemen de inzet van vaste medewerkers in plaats van uitzendkrachten op de groep wel een voorwaarde om de signaleringsplannen goed toe te

kunnen passen. De afgelopen periode moest volgens hen veel met uitzendkrachten worden gewerkt.

Toerusting personeel: sturing en coaching onvoldoende; personeel voelt zich onveilig
De inspectie beoordeelt deze sturing en coaching als niet operationeel omdat zij signalen krijgt dat het personeel zich niet veilig voelt op de groepen en zich hierin niet gehoord voelt door de instelling.
Ondanks het feit dat het onderzoek naar het leefklimaat niet gericht was op het onderzoeken of de sociotherapeuten zich wel veilig voelden op de groepen, hebben de vier geïnterviewde sociotherapeuten, die afkomstig waren van vier verschillende groepen, ongevraagd hun zorgen over de veiligheid op de groepen en de belasting van het personeel aan de inspectie voorgelegd. De sociotherapeuten gaven aan het gevoel te hebben dat er niet naar hen geluisterd wordt. Volgens hen bagatelliseert de instelling wat de huidige onrust met het personeel doet. Hun verzoek om extra inzet op de groepen omdat het te zwaar is op de groepen en er anders geen extra aandacht en voldoende activiteiten buiten de leefgroep mogelijk zijn, was niet gehonoreerd. Zij voelen zich onveilig door een aantal heftige incidenten en gefrustreerd dat ze de jongeren niet de aandacht kunnen geven die de jongeren nodig hebben. Ook het vertrek van goede collega's die het niet hebben volgehouden, hoog ziekteverzuim en het werken met uitzendkrachten trekt een wissel op het personeel.
De unitmanagers geven aan dat het volgens hen niet om een structureel probleem gaat. Volgens hen zijn de signalen afkomstig van individuele medewerkers.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen JJC en de J.C. Pleysierschool

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen school en instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.
In het toetsingskader in bijlage 1 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium **De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Onderwijs essentieel onderdeel behandeling		√
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren		√
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan		√
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten		√

Toelichting

Onderwijs is geen essentieel onderdeel van de behandeling
De inspecties vinden het belangrijk dat de school ook bij ziekte van docenten doorgaat met onderwijs. Deze indicator beoordeelt de inspectie als niet operationeel, omdat de school de jongeren regelmatig terugstuurt naar de groep als er lessen uitvallen. Ook wanneer jongeren onrustig zijn worden de jongeren teruggestuurd naar de groep.

De docent van school geeft aan dat er de afgelopen maand erg veel uitval is door ziekte en mensen die ontslag nemen. De jongeren gaan dan terug naar de groepen. Volgens de sociotherapeuten zorgt dit voor problemen op de groepen omdat er tijdens schooltijd weinig mogelijkheden zijn voor

de jongeren op de groep. Ook komen de sociotherapeuten dan niet aan hun kantoorwerk toe. De jongeren zijn erg ontevreden over het onderwijsaanbod van school en de regelmatige lesuitval. Ze raken hierdoor ongemotiveerd en geven aan vertraging op te lopen door de beperkte mogelijkheden.
De J.C. Pleysierschool heeft zes lesgroepen die worden ingedeeld op leeftijd, niveau en uitstroomperspectief. Wanneer jongeren binnen komen, volgen zij gedurende een week een instroomprogramma. Binnen twee weken volgen de meeste jongeren een regulier programma, zoveel mogelijk afgestemd op het niveau van de jongere. Dit lukt niet altijd, met name jongeren met een hoger niveau (havo of vwo) volgen regelmatig onderwijs onder hun niveau wanneer zij nog niet naar een buitenschool kunnen.

School en instelling werken onvoldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren
De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat zowel de sociotherapeuten als de docent aangeven dat er onvoldoende structurele afstemming is tussen school en JJC.

De sociotherapeuten geven aan dat er in de samenwerking veel vanuit JJC moet komen: de sociotherapeuten leveren dagelijks per mail een overdracht aan, de docenten eens per week. Mondelinge afstemming is er wanneer dat nodig is tijdens het haal- en brengcontact. Informatie over hoe het met de jongeren op school gaat, krijgen de sociotherapeuten pas wanneer zij zelf een gesprek aanvragen. De docent geeft aan dat het met de dagelijkse overdracht regelmatig fout loopt: de sociotherapeuten vergeten te mailen of de docenten lezen de overdracht niet.
De gedragswetenschapper van school heeft zeswekelijks casuïstiek overleg met de gedragswetenschapper van JJC over hoe jongeren het best benaderd kunnen worden. De beide gedragswetenschappers geven aan dat er nog weinig uitwisseling is tussen de sociotherapeuten en de docenten op school. JJC implementeert per 1 januari 2011 een geïntegreerd dagprogramma om de afstemming tussen instelling en school te verbeteren. Binnen het geïntegreerde dagprogramma is het onder andere de bedoeling dat vier sociotherapeuten de docenten ondersteunen tijdens de lesuren zodat er minder jongeren teruggestuurd hoeven te worden naar de groep.

School en instelling werken onvoldoende samen bij het behandelplan
De school en de instelling hebben ieder hun eigen plan voor de jongeren. De instelling maakt individuele behandelplannen en de school individuele handelingsplannen. Dit zijn twee van elkaar gescheiden stukken. De plannen zijn niet op elkaar afgestemd. Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als niet operationeel.

De docent geeft aan nog nooit een behandelplan van een jongere te hebben gezien. Volgens haar gaan de handelingsplannen van school wel richting de leefgroep. De sociotherapeuten kennen de handelingsplannen van school niet. Zij zeggen wel de behandelplannen naar school te sturen.
De docenten leveren wel een stukje aan voor het behandelplan over de voortgang van het onderwijs. Het lukt zowel de sociotherapeuten als de docenten niet om aanwezig te zijn bij de besprekingen van de verschillende plannen met de jongeren. De bespreking van de

behandelplannen is namelijk vaak tijdens schooltijd, de bespreking van de handelingsplannen is vaak wanneer de sociotherapeuten nodig zijn op de groep.

School en instelling werken onvoldoende samen bij incidenten
De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat de school en de instelling geen gedeelde opvatting hebben over hoe een incident in gezamenlijkheid moet worden aangepakt. Ook is er op casusoverstijgend niveau onvoldoende uitwisseling over incidenten.

De sociotherapeuten vinden dat docenten de jongeren bij onrust te snel terugsturen naar de groepen. De sociotherapeuten moeten de jongeren dan van school ophalen en het is de bedoeling dat de jongeren dan zo snel mogelijk weer de klas in kunnen. Binnen het nieuwe geïntegreerde dagprogramma is het plan de jongeren na een incident op school in een aparte klas te laten werken aan schoolwerk, onder begeleiding van de sociotherapeuten. De sociotherapeuten geven aan op deze manier het gevoel te hebben het probleem van school op te moeten lossen.
De registratie van incidenten gebeurt niet gezamenlijk. School en JJC hebben wel een gezamenlijk incidentenregistratiesysteem, maar school kan hier nog niet in werken. De gedragswetenschappers geven aan dat incidenten niet gezamenlijk worden geanalyseerd.

Hoofdstuk 4 Eindoordelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.
Paragraaf 4.1 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.
Paragraaf 4.2 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie Jeugdzorg over de samenwerking tussen instelling en school.

4.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in JJC voor jongeren onvoldoende is.
De instelling scoort 6 van de 12 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee **onvoldoende** aan de verwachtingen van de inspectie.

Belangrijke knelpunten daarbij zijn onder andere:

- Voor jongeren sluit het dagprogramma onvoldoende aan bij wat zij in de fase van hun behandeling aankunnen en willen. Het dagprogramma maakt geen onderscheid tussen de jongere voor wie de behandeling begint en de jongere die aan het eind van de behandeling is.
- Jongeren kunnen hun vrije tijd niet invullen met activiteiten die zij willen en aankunnen. De manier waarop de groepen zijn georganiseerd en de personeelsbezetting op de groepen spelen hierbij een belangrijke rol.
- Binnen JJC krijgen niet alle jongeren op de groepen voldoende individuele aandacht.
- Binnen JJC is er onvoldoende mogelijkheid om extra personeel in te zetten in alle gevallen dat dit voor een jongere nodig is.
- Ten behoeve van de veiligheid, om de jongeren meer aandacht te kunnen geven en om de jongeren meer activiteiten aan te bieden die zij willen en aankunnen zijn meer sociotherapeuten op de groep nodig.

JJC komt goed uit het onderzoek wat betreft de invloed die jongeren binnen de beperkte mogelijkheden hebben op het leefklimaat binnen JJC. Naast de inspraak via groepsvergaderingen en de jongerenraad hield JJC onlangs een enquête onder de jongeren om te zorgen voor betere aansluiting bij de behoefte en mogelijkheden van de jongeren.

Aanbeveling

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg bij het thema het leefklimaat van jongeren op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij JJC bij 6 indicatoren nog niet het geval is, beveelt de inspectie aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.
De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

4.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg over de samenwerking tussen school en instelling

Het eindoordeel luidt dat JJC en de J.C. Pleysierschool onvoldoende samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.
De school en de instelling scoren op geen van de 4 indicatoren operationeel en voldoen daarmee niet aan de verwachtingen van de inspectie.
Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- de jongeren krijgen geen onderwijs bij lesuitval en dit komt regelmatig voor;
- de jongeren worden niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld op school en binnen de instelling, omdat school en instelling dit onvoldoende afstemmen;
- de jongeren kunnen onvoldoende gericht werken aan hun perspectief, omdat school en instelling onvoldoende samenwerken met één plan en dit plan onvoldoende met alle betrokkenen bespreken en evalueren;
- het leefklimaat voor jongeren is minder veilig en voorspelbaar, omdat school en onderwijs geen overeenstemming hebben hoe te handelen bij incidenten.

Aanbeveling

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg en de scholen bij het thema samenwerking op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij JJC en de J.C. Pleysierschool bij alle indicatoren nog niet het geval is, beveelt de inspectie aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.

De Inspectie Jeugdzorg wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met de J.C. Pleysierschool gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	- jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	- jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma	jongeren medewerkers
dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	- school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	- commissie van begeleiding (CvB) bepaalt voor *alle* leerlingen de beginsituatie	CvB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	- voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handelingsplan	- de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	- de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	- bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	- de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handelingsplan	- bespreken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	- de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	- jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	- jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	- jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	- medewerkers zijn zich bewust van de problematiek van de jongeren bij de samenstelling van de leefgroep	medewerkers
	De instelling heeft aandacht voor de inzet van personeel	- de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	- van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG)	personeelsdossiers medewerkers
	De instelling heeft medewerkers met voldoende kennis en vaardigheden in dienst	- medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar	personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		- medewerkers hebben voldoende vaardigheden	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep	medewerkers

Bijlage 2 – Reactie van inspectie en instelling op het concept-rapport

Naar aanleiding van het concept-rapport heeft de inspectie een gesprek gevoerd met de instelling om de zorgen van de inspectie over het leefklimaat bij JJC te bespreken. De inspectie wilde voor half mei het plan van aanpak ontvangen waarin staat welke lijn van verbetering de instelling inzet.

De inspectie heeft tijdig van JJC een inhoudelijke reactie op het concept-rapport ontvangen evenals een plan van aanpak om ervoor te zorgen dat alle indicatoren operationeel zijn binnen zes maanden. De inhoudelijke reactie is opgenomen in bijlage 5.

De inspectie heeft geoordeeld dat het plan van aanpak aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en dat het voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen. Een aantal verbeteringen is nu al gerealiseerd.

Bijlage 3 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs

(Zie hierna.)

Bijlage 4 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg[5].

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.
De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.
Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlof. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.
De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst *"Open normen"* die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek *"Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen"*[6]*;*

[5] In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.
[6] Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport *"Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen"* van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming[7];
- het artikel *"Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"*[8].

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.
Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen.
Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling
De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

> *In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?*

Werkwijze
Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

[7] Versie 2010.
[8] Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
    - groepsgrootte,
    - aantal groepsleiders op de groep,
    - verloop onder groepsleiders,
    - opleidingsniveau groepsleiders,
    - dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.
De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.
De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.
De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 5 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

(Zie hierna.)